

Peyami Sefa

ÇOCUKLARA HİKÂYESLER

Havaya Uçan At ve Diğerleri

Notlandırarak Hazırlayan
Mehmet Çalışkan

🐦 @ / otukennesriyat

YAYIN NU: 1992
EDEBÎ ESERLER: 1026

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-546-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Düzeltili: Yağmur Yıldırım Bayrakçı

Yenilenen Çizimler: Çağla Bade İnce

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul - 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Peyami Safa (2 Nisan 1899-15 Haziran 1961)

2 Nisan 1899'da İstanbul Gedikpaşa'da doğdu. Babası Şair İsmail Safa, annesi Server Bedia Hanım'dır. Bir buçuk yaşındayken babası Sivas'ta öldü. İlk öğrenimine Gedikpaşa'da Menbaül-İrfan Mektebi'nde başladı. Eğitimi devam ederken dokuz yaşında, sağ kolunda ortaya çıkan kemik veremi yüzünden uzun bir hastalık dönemi geçirdi (1908). 1910'da başladığı Vefa İdadisi'ni bu hastalık ve geçim darlığı sebebiyle bırakmak zorunda kaldı. *Bir Mekteplinin Hatıratı / Karanlıklar Kralı* (1913) adlı ilk kitabını Vefa İdadisi'ndeki öğrenciliği sırasında çıkardı. Tiyatro eğitimi almak için Darülbeydi imtihanlarına girdi, kazandı, ancak devam etmedi (1914). Posta-Telgraf Nezareti'nde göreve başladı. Ardından Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihad Mektebi'ne muallim olarak girdi (1917). Bu dönemde *Fağfur*, *Servet-i Fünûn* ve *İctihad*'da yazdı. Bir süre Düyun-ı Umumiye İdaresi'nde çalıştı (1918).

Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Yirminci Asır* gazetesini çıkardı (1919). *Yirminci Asır* kapandıktan sonra *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tasvir-i Efkâr* (1922), Cumhuriyet'in ilânının ardından *Son Telgraf*, *Son Saat* ve *Son Posta* gazetelerinde çalıştı. 1924 yılında Server Bedi takma adıyla meşhur Cingöz Recai tipini yarattı. Halil Lutfi (Dördüncü) ile birlikte *Büyük Yol* adlı bir gazete çıkardı (1925). Aynı tarihlerde hem Server Bedi hem Peyami Safa imzasıyla *Cumhuriyet*'te yazdı. Bu gazeteyle ilişkisini fıkra yazarı ve edebiyat sayfası yöneticisi olarak aralıklarla sürdürdü (1928-1940). *Resimli Ay*, *Hareket* dergilerinde yazdı. Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Hafta* dergisini çıkardı. (1935). *Hafta*'nın ardından *Kültür Haftası*'nı çıkardı.

Cumhuriyet'ten sonra *Yeni Mecmua*, *Tasvir-i Efkâr*, *Çınaraltı*, *Büyük Doğu*, *Vakit* ve *Ulus* gazetesinde yazmaya başladı (1949-1953). Bursa'dan milletvekili adayı oldu ancak seçimi kazanamadı (1950).

Peyami Safa bir süre sonra *Türk Düşüncesi* dergisini yayımlamaya başladı (Aralık 1953) ve *Milliyet* gazetesi yazı kadrosunda yer aldı (1 Ekim 1954). Ardından *Tercüman*'a geçti (Mart 1959). *Büyük Doğu*'da ve *Havadis* gazetesinde yazdı (21 Temmuz 1960). *Düşünen Adam* dergisinde (5 Ocak 1961) ve *Son Havadis* gazetesinde (10 Mart 1961) yazmaya başladı. 15 Haziran 1961 tarihinde Çiftelavuzlar'da öldü ve Edirnekapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Peyami Safa'nın 1914-1961 yılları arasında gerçek ismiyle ve Server Bedi, Çömez, Serazad, Safiye Peyman, Bedia Servet gibi takma adlarla yazdığı süreli yayınlar şunlardır: Gazete: *Büyük Yol*, *Cumhuriyet*, *Havadis*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Son Posta*, *Son Telgraf*, *Tan*, *Tasvir*, *Tasvir-i Efkâr*, *Tercüman*, *Tercüman-ı Hakikat*, *Ulus*, *Vakit*, *Yirminci Asır*. Dergi: *Aydabir*, *Aydede*, *Bozkurt*, *Büyük Doğu*, *Çınaraltı*, *Düşünen Adam*, *Edebiyat Gazetesi*, *Fağfur*, *Hafta*, *Hareket*, *Hayat*, *Heray*, *İctihad*, *İslâm Mecmuası*, *Kültür Haftası*, *Re-*

simli Ay, Resimli Şark, Seksoloji, Servet-i Fünûn, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Türk Yurdu, Türklük, Yedigün, Yeni Çağ, Yeni İstiklâl, Yeni Mecmua, Yeni Türk Mecmuası.

Eserleri. Hikâyeleri. 1. Gençliğimiz (1922). 2. Siyah Beyaz Hikâyeler (1923). 3. Ateş Böcekleri (1925). 4. İstanbul Hikâyeleri (tarihsiz). 5. Hikâyeler. İlk Defa Bütün Hikâyeleri Bir Arada (1980). Asrın Hikâyeleri'yle Siyah Beyaz Hikâyeler, Ateş Böcekleri ve Resimli Ay mecmuasının 1930 yılında verdiği Resimli Hikâyeler ilâvesindeki hikâyeler Halil Açıkğöz tarafından bir araya getirilmiştir.

Romanları. 1. Söзде Kızlar (1922). 2. Şimşek (1923). 3. Mahşer (1924). 4. Bir Akşamı (1924). 5. Canan (1925). 6. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (1930). 7. Fatih-Harbiye (1931). 8. Bir Tereddüdün Romanı (1933). 9. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu (1949). 10. Yalnız (1951). 11. Biz İnsanlar (1959). Peyami Safa'nın ayrıca Gün Doğuyor adlı bir piyesi yayımlanmıştır (1937). Ayrıca Server Bedi takma adıyla çok sayıda roman ve hikâye kitabı yayımlamış, tefrika etmiştir. Bu eserler de Ötügen Neşriyat tarafından Server Bedi Külliyyatı başlığı altında 2018 yılından itibaren yayımlanmaya başlamıştır.

Diğer Eserleri. 1. Türk İnkılâbına Bakışlar (1938). 2. Felsefi Buhran (1939). 3. Millet ve İnsan (1943). İkinci baskısı Nasyonalizm adıyla yapılmıştır (1961). 4. Mahutlar (1959). 5. Sosyalizm (1961). 6. Mistisizm (1961). 7. Doğu-Batı Sentezi (1962). 8. Kızıl Çocuğa Mektuplar (1971). Yukarıdaki üç eseri ayrıca Nasyonalizm-Sosyalizm-Mistisizm adıyla bir arada basılmıştır (1975).

Büyük Avrupa Anketi (1938) adlı eseri Peyami Safa'nın 1936 yılında çıktığı Avrupa seyahatini anlatır. Peyami Safa'nın çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarından seçmeler konularına göre tasnif edilerek "Objektif" adı altında basılmıştır: Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca (1970); Sanat, Edebiyat, Tenkit (1971); Sosyalizm Marksizm Komünizm (1971); Din, İnkılâp, İrtica (1971); Kadın, Aşk, Aile (1973); Yazarlar, Sanatçılar, Meşhurlar (1976); Eğitim, Gençlik, Üniversite (1976); Yirminci Asır, Avrupa ve Biz (1976). Peyami Safa, Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabeti (1929), Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat (I-IV, 1929), Yeni Talebe Mektupları (1930), Büyük Mektep Nümuneleri (1932), Türk Grameri (1941), Dil Bilgisi (1942), Türkçe İzahlı Fransız Grameri (1948) gibi ders kitapları da kaleme almıştır.

İÇİNDEKİLER

MUALLİMLERE VE
ÇOCUK VELİLERİNE BİR İZAH / 9

•

MASALLAR / 9

•

AHLAKİ HİKÂYESLER / 11

•

İKİ ÖKSÜZ ARKADAŞ / 13

•

KUYUYA DÜŞEN ÇOCUK / 33

•

KEDİ İLE SAKA KUŞU / 49

•

KORKUNÇ BİR AKŞAM / 53

•

KÜÇÜK HIRSIZLAR / 75

•

ODUNUCUNUN KIZI / 97

•

AYILARIN EVİ / 111

•

HAVAYA UÇAN AT / 119

•

GÜVERCİNLERİN SARAYI / 131

•

MAVİ SAKALLI ADAM / 141

•

FALCININ LAMBASI / 153

•

İNSAN MI, YILAN MI? / 161

•

İHTİYARIN ESRARI / 171

•

PAŞA KIZI İLE KÖYLÜ ÇOCUĞU / 179

•

HASAN'IN RÜYASI / 193

•

CESUR GEMİCİ / 203

•

DENİZ KIZI / 215

MUALLİMLERE VE ÇOCUK VELİLERİNE BİR İZAH

Bu hikâyeler 9-14 yaşındaki çocuklar içindir. Terbiye ilminin kaidelerine göre yazılmıştır.

Çocuk hikâyelerinin en büyük gayesi, çocukta muhayyileyi terbiye etmek, diğer taraftan ona ahlaki telkinler yapabilmektir. Bu gayeyi temin eden hikâyeler de iki kısma ayrılır: 1. Masallar, 2. Ahlaki hikâyeler.

Bu her iki nevi de biraz gözden geçirelim:

MASALLAR

Bizde masal, vaktiyle Avrupa'da olduğu gibi, terbiyenin bir vasıtası addedilmedi. Evlerde çocuklara vakit geçirmek için söylenirdi; şimdi, genç valideler, masal da söylemez oldular. Vaktiyle Avrupalılar da masalın terbiyevi kısmına ehemmiyet vermezlerdi. Fakat ruhiyat ve terbiye ilminin son asırlık tetkikleri gösterdi ki masalların çocuk terbiyesinde hiç ihmal kabul etmeyen bir rolü vardır. Fransa'da Şarl Perol (Charles Perrault) bu masallardan büyük bir cilt meydana getirmiştir. Grim (Grimm) Biraderler, Almanya'da cem ettikleri masallara bütün terbiyecilerin nazar-ı dikkatini celp ettiler. Meşhur müsteşrik Benfey (Theodor Benfey), Sanskrit lisanından en mükemmel masalları (*Pantschatantra: fünf Bücher indischer Fabeln, Märchen und Erzählungen*) tercüme ederek bir cilt eser yaptı. Kezalik çocuk hikâyesi yaz-

mak suretiyle hem edebiyata hem de terbiye ilmine yardım eden Avrupa ediplerinin sayısı pek çoktur. Bunlardan birkaçını hatırlatalım: Leon Frapye (Léon Frapié), *Analık (La Maternelle)* isimli eseri ve çocuk hikâyeleriyle meşhurdur. Andre Lihtenberger (André Lichtenberger), *Küçük Trot'un (Mon Petit Trott)*, *Trot'un Küçük Kız Kardeşi (La Petite Soeur de Trott)* isimli eserleriyle; Piyer-Jül Stal (Pierre-Jules Stahl), *Samimi Ahlak Hikâyeleri ve Masalları (Morale familière: contes, récits, leçons pratiques de la vie)*, *İki Genç Kız ve Bir Eşeğin Hikâyesi (Histoire d'un âne et de deux jeunes Filles)* isimli eserleriyle; Edmon Damiçi (Edmondo de Amicis), *Büyük Kalp (Cuore, Çocuk Kalbi)* isimli eserleriyle Garp'ın edebi servetine çok şey kazandırmışlardır.

Masallar hakkında bazı itirazlar serdedilmiş, masalların çocukta hakikate muhabbet hissini azalttığı ve onları yalana alıştırdığı iddiası ortaya atılmıştır. Masallar gerçi birer yalandır, fakat şiir, tiyatro veya resimden daha büyük bir yalan değildirler. Masallar da bedii sanatlar gibi, çocuğun doğrudan doğruya muhayyilesine tesir ederler. Muhayyile öyle bir kuvvettir ki akıl ve muhakeme kadar ehemmiyetli sayılır. Çocukta muhayyilenin terbiyesini ihmal etmek, hissiyatını kötürüm bırakmak demektir. Hissiyatını kötürüm bırakmaksa, çocuğun güzele karşı muhabbetini azaltmaktır ki hakikate muhabbet de güzele muhabbetin bir başka nevidir ve bu iki duygu, birbirlerine çok merbuttur. Bütün kavimlerin masallara ehemmiyet vermeleri sebepsiz değildir. Herodot'tan anladığımıza göre Mısırlıların masala verdikleri ehemmiyet, kezalik Romalıların, eski Yunanlıların, sonradan Rusların, Sırpaların, İtalyanların, İrlandalıların ve nihayet bütün Şark'ın asırlardan beri birçok siyasi, dinî, edebi inkılaplar arasında masallarla meşgul olmaları, bu neviin insan kalbine doğrudan doğruya tesir yaptığından başka neyi gösterir? Elimizde bu kadar mühim bir müessir varken terbiyede onu ihmal etmeli miyiz?

Çocuklara masalın canlı faydalar temin edeceğine şüphemiz olmamak için, tecrübelerimiz de bize iyi deliller tedarik eyleyebilirler.

AHLAKİ HİKÂYELER

Masallar şiire benzetilebilirse, ahlaki hikâyeler de çocuklar için yazılmış birer küçük roman telakki olunabilir. Bunlarda hayalden ziyade hakikatler vardır. Çocuğun yaşı ilerledikçe bu nevi hikâyelere ihtiyacı fazlalaşır. Çünkü doğrudan doğruya hayat ile temasa girmekte bulunur. Ahlaki hikâyelerden büluğun ilk devrelerinde istifade etmek mümkündür. Esasen bu yaşta mürahikin muhayyilesi galeyan halinde bulunduğu için ihtiyatla terbiyeye muhtaçtır. Ahlaki hikâyelerin bir başka faydası da o yaştaki gençleri roman okumaktan kurtarmasıdır. Hatta daha küçük yaşta çocuklarımızın bile ellerinden düşmeyen birçok manasız ve tehlikeli eserlerle mücadele etmek için çocuklara mahsus eserler yazdırmak, hükümete ait bir vazife de sayılabilir.

Belçika, Fransa ve İsviçre maarifleri tarafından programa kabul edilen “çocuk masalları ve hikâyeleri”ne ait eserlerin sayısı çoktur.

Biz bu külliyyatımızda, çocuklarımıza pek ucuz, mutena ve terbiye ilmüne muvafık tarzda yazılmış hikâyeler vermek istiyoruz. Hikâyelerimiz, bazen birinci kısımdan, yani masal şeklinde, hayalî; bazen de ikinci kısımdan, ahlaki hikâyeler şeklinde, hakiki olacaktır.

Muallimler ve veliler, her iki neviden de ayrı ayrı istifade edebileceklerdir. Bazen bu iki nevi telif eden tarzları da neşredeceğiz.

Bu masalların ve hikâyelerin telif edilmiş olmalarına ehemmiyet veriyoruz. Çünkü bilhassa masalları Avrupa eserlerinden lisanımıza nakletmek garip bir şeydir; o Avrupa müellifleri ki zaten bu hususta, ekseriyetle Şark menbalarına müracaat etmektedirler.

Muallimlerle çocuk velilerinin neşrettiğimiz bu masal ve hikâyeler hakkındaki mütalaalarını da nazar-ı itibara alacağız. Matbaamıza vasıl olan her mektup, müellif tarafından hususi bir itina ile tetkik edilecektir.

Sabiha on iki yaşında idi. Ne anası vardı ne babası. Dokuz yaşında öksüz kalmış, komşularından bir ihtiyar¹ kadının elinde büyümüştü. Fakat ihtiyar kadın, artık Sabiha'ya bakamıyordu. Nasıl baksın ya? Ortalık pahalı, ihtiyar kadının “eytam ve eramil”² maaşı var, aylık da her zaman çıkmıyor. Zavallı nine, gücü yettiği kadar zengin evlerine hizmete giderek beş on para kazanıyordu, ihtiyarlayınca onu da kazanamaz oldu. Sabiha'ya dedi ki: “Kızım, yavrum, görüyorsun ya, artık benim elim ayağım tutmuyor, kötürüm oldum, aylık da çıkmıyor, para kazanacak hâlde de değilim, eğer sen çalışmazsan açlıktan ölürüz.”

Sabiha düşündü, düşündü. Çalışarak para kazanmayı, ihtiyar nineyi aç bırakmamayı elbette o da isterdi. Bu kadın ona şimdiye kadar ne iyi bakmıştı. İhtiyar nineyi son zamanlarında rahat yaşatmak âdeta bir borçtu. Ama Sabiha para nasıl kazanabilir? On iki yaşında bir çocuk, gücü yetmez ki zengin evlerinde hizmetçilik etsin; bir tanıdığı yok ki onu bir terzi yanına çıkararak alsın da yirmi beş otuz kuruş gündelikle çalıştırsın; küçük bir sermaye bulamaz

¹ Yaşlı.

² Yetimler ve dullar.

ki biraz defter, çikolata, ayna, toplu iğne gibi ufak tefek eşya satarak geçinsin; ne yapmalı öyle ise? Çocuk için para kazanmak ne güç!

Sabiha düşündü, düşündü. İlkbahar gelmişti, her tarafta çiçekler açıyor, kuşlar ötüyordu. Ahali³ sokaklara ince, iplikli, süslü esvaplarıyla⁴ çıkıyorlardı. Herkeste iyi giyinmek, kuşanmak için âdeta bir telaş vardı.

Sabiha kendi kendine dedi ki: “Komşuların bahçesinden çiçek toplasam, satsam ne olur? Bunun için sermayeye lüzum yok. Günde on beş kuruşluk çiçek satabilsem, yarım okka ekmek parasıyla bir tabak yemek parası çıkarırım.”

Bu fikrini ihtiyar nineye anlattı. Zavallı kadın sevindi, yüzü güldü, dedi ki: “Çok iyi olur, aferin kızım, ne güzel akıl ettin!”

İhtiyar nine, komşulara yalvardı: “Hepiniz, bahçelerinizden kızıma azıcık çiçek veriniz!” dedi.

Komşular iyi insanlardı, Sabiha gibi bir öksüz kıza yardım etmek için bahçelerinden en güzel çiçekleri kopardılar, birer demet yaptılar, Sabiha’ya vererek dediler ki: “Her sabah bize uğra kızım, bu demetleri al. Biz sana çiçekleri toplar, hazırlarız.”

Sabiha her sabah komşulara uğradı, demetleri aldı. Bunlar, sahi pek güzel çiçeklerdi: Kırmızı kırmızı güller, mor mor menekşeler, sarı sarı laleler, pembe pembe ergavunlar, türlü türlü demetler..

Sabiha ilk günü yirmi kuruşluk çiçek sattı. Ertesi günü yirmi beş kuruşluk sattı. Cuma günleri otuz kuruştan fazla para kazanıyordu, böylece her gün ihtiyar nineye hem bir ekmek hem bir tabak yemek parası getiriyordu.

İhtiyar nine memnundu, akşamüstü Sabiha eve gelince, elinden satılmamış çiçekleri alıyor, solmasınlar diye bir

³ Halk.

⁴ Giysileriyle.

bardak suya koyuyor, sonra Sabiha'yı kucaklayarak diyordu ki: "En güzel çiçek sensin. Allah seni soldurmasın."

Sabiha da bu ihtiyar kadına hizmet edebildiği için, hiçbir bebek oyunundan hissedilmeyen büyük bir sevinçle, her sabah, erkenden sokağa çıkıyor, süslü hanımlara bir demet uzatarak: "Alınız, bu demet size pek yakışır!" diyordu.

Bazı akşamlar, caddenin kalabalık bir yerini bulup tramvay bekleme yerlerinde durarak tramvay bekleyenlere çiçek veriyordu. İnsanlar ne tuhaftırlar, hepsi bir türlü: Kimi Sabiha'ya acıyor, çiçeği aldıktan sonra buruşturarak koynuna sokuyordu. Kimi beş kuruşluk demeti iki kuruş almamak için uzun uzun laflar söylüyordu. Kimi bir demete beş kuruştan fazla veriyor, birçokları da zavallı Sabiha'yı kovarak: "Her şey bitti de iş çiçeğe mi kaldı? Biz ekmek parası bulamıyoruz," diyorlardı.

Sabiha ilk günleri bu adamlara kızıyordu ama ihtiyar nine dedi ki: "Kızım, öyle söyleyenler fukaralardır. Ne yap-sınlar? Onların çiçek alacak paraları yoktur."

Sabiha çiçek almaya paraları olanların da bu muameleyi yaptıklarını biliyordu ama ihtiyar nineye itiraz etmedi.

Böylece aylar geçti.

Bir gün Sabiha, yine tramvay bekleme yerinde çiçek satmak için dururken yanına bir çocuk geldi: "Bana bir demet menekşe ver!" dedi.

Menekşeleri alınca, kalıpsız fesini başından çıkardı, yırtık paralardan en temiz bir çeyrek buldu, Sabiha'ya verdi. Sabiha buna şaşıtı: Çocuğun üstü başı pek kirliydi, ayakları çıplaktı, sırtında bir eski gömlek, ayağında sarı, yamalı bir pantolon vardı. Hem Sabiha bu çocuğu biraz da tanıyordu ama kim olduğunu aklına getiremiyordu.

Fakir çocuk, mavi gözlerini açarak Sabiha'ya sordu:

- Beni tanıyamadın mı?
- Tanır gibi oldum ama...

Hilmi'ye hanım ninesi her zaman tembih ediyordu: “Oğlum, bahçenin köşesindeki kuyuya sakın bakayım deme! Orada fena şeyler var.”

Hilmi ne kadar sorarsa sorsun, kuyuda ne olduğunu hanım ninesinden öğrenemez, merakтан kurtulamazdı. Kuyuya gitmekten hem korkuyor hem de o tarafa doğru yaklaşınca, hanım ninesi pencereden bağıırıyordu: “Hilmi! Hilmi! Kaçıl oradan oğlum! Kuyuya gitme.”

Gün geçtikçe Hilmi'nin merakı arttı. Bu kuyuda ne olduğunu öğrenmek istiyordu ama nasıl yapsın? Hanım ninesi bağıırır, azarlar, belki de pek kızarsa döver...

Bir gün, Hilmi evde yalnız kaldı. Hanım ninesi komşuya gitmişti. Evde hiç kimse yoktu.

Hilmi bahçeye çıktı. Fakat bir türlü kuyuya yaklaşamıyordu. Ya hanım ninesinin dediği gibi, kuyuda fena şeyler varsa? Ya Hilmi'nin başına büyük bir felaket gelirse? Hanım ninesi bir şey bilmese Hilmi'nin kuyuya gitmesine kızmazdı. Fakat uzaktan baksa ne olur? Hilmi, o güne kadar hiç kuyu görmemişti. Ayıp değil ya, hanım ninesi “Kuyuya gitme!” diyor, nasıl gider ya!

Fenalara kurtuluş yoktur!

İhtiyar bir kadın, Ceylan isimindeki kedisiyle bir köyde oturuyordu. Bu kadının evine beş basamak taş merdivenle girilirdi.

Evin önündeki bahçede güneş çoktu... O taş merdivenin karşısında da bir kestane ağacı vardı ki eve büyük gölgeler bırakıyordu.

Her gün, öğle yemeğini yedikten sonra, ihtiyar kadın taş merdivenin önünde bir hasır koltuğa oturuyor, gözlüğünü takıyor, çorap örüyordu.

İhtiyar kadının yanından hiç ayrılmayan Ceylan, taş merdivenin son basamağında oturarak kuyruğunu altına alıyor, yerinden hiç kıılmadan, çiçeklerin etrafında uçuşan arılara, kelebeklere bakıyordu.

Bir gün ihtiyar, hasır koltuğuna oturunca kulağına acı acı sesler geldi: Bunlar kuş sesleriydi. Fakat öyle kesik, korkunç sesler ki insanın içini tırmalıyordu. İhtiyar kadın, seslerin geldiği tarafa, kestane ağacına baktı, dalların etrafında uçuşan iki saka kuşu gözüne ilişti. Bunlar niçin böyle haykırıyorlar diye, ağaca dikkat edince iki saka kuşunun

İnci Hanım'ı tanıyor musunuz? On iki yaşında, inci gibi güzel bir çocuktur.

Annesi, İnci Hanım'ı pek sever. İnci de annesinin hiçbir sözünden dışarı çıkmaz ama geçenlerde bir kabahat işledi, annesinden izin almadan çayıra çıktı, bakınız başına neler geldi:

İnci, çayıra çıkınca kuzular gördü. "A... Ne güzel hayvanlar!" diye bu kuzuların arkasından gitti. Hiç arkasına bakmayarak yürüdü, yürüdü, bir dağ başına kadar yürüdü. Evden o kadar uzaklaşmıştı ki geriye dönerken belki de yolları bulamayacaktı. Fakat İnci, evden uzaklaştığını bilmiyordu.

Dağ başında bir kulübenin önünde elma ağacı gördü. Bir elma koparmak için o ağaca doğru yürüdü. Kulübenin penceresinde bir erkek çocuğu oturuyordu, İnci'yi görünce pencereden seslendi.

- Hişt... Çocuk... Buralara niçin geldin?

İnci, dallardan sarkan kırmızı bir elmayı koparmadan evvel cevap verdi:

- cerede oturan çocuk, gözlerini açarak sordu:

- Senin ismin ne?

Feride ile Salih iki kardeştiler. Küçükten beri öksüz kalmışlar, komşuların elinde büyümüşlerdi.

Bu iki kardeşi hiç kimse sevmezdi. Çünkü her ikisinin de fena, pek fena bir huyları vardı: Hırsızlık!

Daha yedi sekiz yaşlarında iken bu iki kardeş, buldukları evin dolaplarından ufak tefek eşya çalar, semtin pazarında gizlice satarlardı. İkisi, yan yana sokağa çıktıkları zaman yemiş satan esnafı gözetlerler, dükkânları yalnız kalan satıcıların küfelerinden elma, armut, bir salkım üzüm, kuru kestane çalarlardı.

Artık onların hırsız olduklarını mahallede herkes öğrenmişti. Feride ile Salih'i kim görse "küçük hırsızlar" geliyor diye başlarını çevirirlerdi.

Nihayet, ne kadar komşu varsa hepsi: "Biz mahallede bu hırsız çocukları istemeyiz!" dediler, Feride ile Salih'i kovdular.

İki kardeş sokak ortasında kalınca, daha büyüğü Salih, kız kardeşine dedi ki: "Sen merak etme... Ben çare bulurum!"

Bunu söyledikten sonra Salih, o gün başka mahallelere gitti, kapı kapı dolaştı, karşısına çıkanlara yalvardı: "Ben

Hasan Ağa isminde bir oduncu vardı. Bu adam o kadar fakara idi ki karısını ve kızını besleyemiyordu. Birçok günler bu aile, yarı aç, yarı tok yaşıyordu. Bazı günlerde, ormana giderek kuru dallar ve odun parçaları topluyor, birer küçük paket yaparak sırtlarına vuruyorlar, pazara inip satıyorlardı. Eğer bu satışla o günkü yiyeceklerini çıkarabilirlerse Allah'a bin şükür edip mesut oluyorlardı. Ama aç yatıp kalktıkları da vardı.

Hasan Ağa ile karısı bu zahmetlere pek güç katlanıyorlardı. Hele kızlarının hali onlara pek dokunuyordu. Öyle ya, Hüsniye daha pek küçüktü, tam gülecek, eğlenecek, süslü esvap giyecek yaşıydı, bu kadar acı sefaletlere¹ katlanabilir miydi?

Genç kız, on yedi yaşına basıyordu. O kadar güzel, o kadar güzel bir kızdı ki saçları altın gibi sarı, gözleri mehtap gibi tatlı mavi, dudakları çilek gibi kırmızı, vücudu kar gibi beyazdı.

Ama ne işe yarar? Hüsniye biliyordu ki, bir oduncunun kızı ne kadar güzel olsa, hiç kimse onunla evlenmez.

¹ Yoksulluklara.

Bir küçük kız vardı ki ismi, Nazan'dı. Nazan, çok iyi çocuktuktu ama pek tembel ve ihmalci idi. Annesi, Nazan'ın bu huylarından şikâyet ediyordu:

- Sen büyüdüğün zaman evini nasıl temiz tutacaksın? Eğer bugünden çalışkan, hamarat olmazsan, büyüdüğün vakit hiç ev kadını olamayacaksın!

Fakat Nazan, annesine cevap veriyordu:

- Küçük anne, ben seni çok, çok severim. Hem de pek çok, pek çok... Fakat sen de çok yorucu annesin. Beni neden bu kadar çalıştırmak istiyorsun? Ortalığı silip süpürmek için, çamaşır yıkamak için, yemek pişirmek için bu kadar hizmetçiler var, onlar dururken ben mi hizmet edeyim yazık değil mi bana?

Annesi de diyordu ki:

- Nazan, sen her şeyden evvel, kendi kendinin hizmetkârı¹ olmalısın. Günün birinde kendi kendine muhtaç olacağını bilmiyorsun. Eğer insan kendi evini, kendisi tertip ederse çok sever. Seni temin ederim ki hizmetçileri olma-

¹ Hizmetçisi.

Vaktiyle bir Hint padişahı vardı. Bu padişah, görülmemiş, nadir şeylere meraklıydı. Sarayına hep falcılar, büyücüler, sihirbazlar, hokkabazlar çağırır, iyi hüner yapanlara bol bol para hediye verirdi. Bir sene, padişah ve saray ahalisi, büyük bahçede eğlenirken kapıcılar saraya bir Japon soktular. Bu Japon'un yanında tahtadan bir at vardı.

Japon bu tahtadan atı padişaha göstererek dedi ki:

- Padişahım, bu öyle bir oyuncaktır ki yeryüzünde hiç kimse bunun gibi tahtadan bir at yapamaz.

Padişah, tıpkı büyük bir beygire benzeyen tahtadan atı gözden geçirdi, Japon'a dedi ki:

- Evet, sen bu atı yapmak için çok vakit ve çok emek sarf etmişsin, fakat birçok sanatkarlar vardır ki buna benzer atlar yapabilirler ve sahici atları tıpkı bunun gibi taklit edebilirler.

- Affedersiniz padişahım! Bu atın hiç görülmemiş bir meziyeti vardır: Kim isterse, bu atın üstüne biner ve birkaç dakika içinde, dünyanın öbür ucuna kadar gider. Yal-

* Ustalığını.

Macit on bir yaşındaydı. Fena bir huyu vardı: Hayvanlara fenalık etmekten hoşlanırdı. Evde, samur kediyi yakalar, kuyruğunu çeker, canını acıtır; sokakta, köpeklere ve beygirlere¹ taş atardı.

Onun bu fena huyunu bilen annesi babası, her zaman derlerdi ki: “Macit, hayvanlara fenalık yapma. Onları da Allah yarattı. Günaha girersin. En büyük ahlaksızlıklardan biri de hayvanlara fenalık etmektir. Bu yüzden başına bir felaket gelecek.”

Macit annesini, babasını dinlemedi ama bakınız, günün birinde başına ne geldi:

Macit, bir cuma günü, öğleden evvel kendi başına sokağa çıkmıştı. Elinde küçük bir bastonu vardı. Bu bastonu mahallenin kedilerine, köpeklerine vurarak yürüyordu. Sokağın viraneliğine gelince, orada, taşın üstüne konmuş bir güvercin gördü. Hemen kendi kendine dedi ki: “Bastonu şu güvercine vursam, ölür mü acaba?”

¹ Atlara.

Çok zengin bir adam vardı. Bu adam birçok evler, köşkler yaptırmıştı. Bu evlerin, bu köşkların mahzenleri¹ hep altın dolu idi.

Fakat bu zengin adam, yazık ki pek çirkin, pek sertti. Korkunç bir sakalı vardı: Mavi sakal! Bunun için ona Mavi Sakallı Adam diyorlardı. Bu mavi sakalı o kadar korkunçtu ki bütün kadınları ürkütüyordu. Hiç kimse bu adamla evlenmek istemiyordu.

Bu adamla birkaç kadın evlenmişti ama bu kadınlar birbiri arkasına ortadan kaybolmuşlardı. Bu kadınların ne olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Bunun için Mavi Sakallı Adam'dan herkes daha fazla korkuyordu.

Günün birinde, Mavi Sakallı Adam, memleketin bütün güzel kızlarına bir ziyafet vereceğini davullarla ilan etti. Her taraftan birçok misafirler geldi. Gelen kızların yanında babaları da vardı.

Ziyafet güzel oldu. Davetli genç kızlar arasında, Süleyman isminde bir adamın iki kızı vardı. Bu kızların ismi Ayşe

* "Barbe Bleue" adlı Avrupa masalından uyarlamadır.

¹ Depoları.

ve Fatma idi. Mavi Sakallı Adam, Süleyman Efendi'den kızı Fatma'yı istedi: "Ben Fatma Hanım'la evleneceğim," dedi. Süleyman Efendi, bu talebe pek memnun oldu ama Mavi Sakallı Adam'dan korkuyordu. Fatma da sevinmişti ama o da korkmuştu. Kız kardeşini pek seven Ayşe de Fatma'nın Mavi Sakallı Adam'a varacağını düşünerek ürkmüştü. Çok tereddüt ettiler. Fakat Mavi Sakallı Adam, o kadar sevimli ve cömert göründü ki Süleyman Efendi'yle kızlarına birçok hediyeler gönderdi. Süleyman Efendi dedi ki: "A... Bu adamın sakalı mavi ve yüzü pek korkunç ama ahlakı iyi!"

Bunun üzerine Fatma da Mavi Sakallı Adam'la evlenmeye razı oldu.

Düğünleri yapıldı. Gayet parlak bir düğün!

Mavi Sakallı Adam'ın ormanlar arasında, en güzel bir köşküne sofralar kurulmuş, çalgılar getirilmiş, kıymetli eşyalar döşenmişti.

O civarın bütün büyük adamları, bu düğüne çağırıldılar. Düğün yedi gün, yedi gece devam

etti, herkes düğünden çıkarken, Mavi Sakallı Adam'ı methediyordu: "Şüphesiz, bu iyi bir adam! Fatma mesut olacak!" diyorlardı.

Fatma'nın babası Süleyman Efendi de böyle düşünüyor, pek memnun görünüyordu.

Ayşe, Fatma'dan ayrılmak istemediği için, o da kız kardeşiyle beraber köşkte kaldı.

Herkes gittikten sonra, Mavi Sakallı Adam Fatma'ya dedi ki: "Şimdi, güzel Fatmacığım, sen bu köşkün sahibi oldun. Ben sana köşkün anahtarlarını vereceğim."

Bunu söyleyerek cebinden bir yığın anahtar kümesi çıkardı: "İşte, bütün odaların anahtarları... İşte, altın ve gümüş tabakların bulunduğu dolapların anahtarları... İşte, elmaslarla kumaşların bulunduğu sandıkların anahtarları... İşte, paraların bulunduğu çekmecelerin anahtarları... İşte, bir anahtar daha ki, bu da aşağıki taşlıkta bir odanın

Vaktiyle Buhara’da, Mustafa isminde fakir bir terzi vardı. Karısıyla çocuğunu pek güç besleyebiliyordu. Çocuğunun ismi Alaaddin idi.

Bu adam ölünce karısı pek sefil¹ bir halde kaldı. Çünkü çocuğu pek küçük olduğu için çalışmıyor, annesini besleyemiyordu. Bundan başka, Alaaddin cesur da değildi. İyi huylu, iyi kalpli idi ama bütün gününü sokaklarda yaramaz çocuklarla koşarak geçiriyordu.

Annesi, oğlunu çalışmaya bir türlü alıştıramıyordu.

Alaaddin böyle sokaklarda gezerken bir gün, tanımadığı bir adam karşısına çıktı ve ona sordu:

- Terzi Mustafa’nın oğlu sen misin?

Alaaddin:

- Evet! cevabını verdi.

O adam, bu cevabı alınca Alaaddin’i kucaklayarak dedi ki:

- Ben senin amcanım. Kırk seneden beri seyahatte idim. Beni eve götür. Babana o kadar benziyorsun ki ben seni yüzünden tanıdım.

* *Binbir Gece Masalları*’ndan olan “Alaaddin”den uyarlamadır.

¹ Yoksul.

Evvel zaman içinde, bir padişahın gayet güzel bir zevcesi, bir oğlu, bir de kızı vardı. Oğlu Hasan, genç şehzade, “devr-i âlem” seyahati yapmak, yani dünyayı dolaşmak için ailesinin yanından ayrıldı. Biraz sonra annesi öldü; zevcesini pek seven padişah, çok ağladı, fakat günün birinde ava çıkmıştı, harikulade bir kadına rastladı, âşık oldu ve bu kadınla evlenmeye karar verdi.

Hemen düğünleri yapıldı. Ama parlak, ne parlak düğün! Sarayın bahçesinde hep davetliler toplanmışlardı. Padişahla yeni zevcesi, kol kola, sarayın merdivenlerini çıktılar, kapının önüne geldiler.

Padişahın kızı, genç sultan Hatice, bu düğünden memnun değildi, çünkü sevgili annesinin yerine yabancı bir kadın gelmişti. Ama hiç sesini çıkarmadı ve babasının emirlerine itaat etti.

Düğün günü, sarayın kapısında bekledi. Padişahla yeni zevcesi gelince elindeki tepside bulunan anahtarı üvey annesine uzattı ve dedi ki: “Bu saraya safa geldiniz¹ anneciğim; işte kapının anahtarı, alınız, içeriye giriniz!”

¹ Hoş geldiniz.

Vaktiyle Ahmet Efendi isminde iyi bir adam vardı. Bu adam, Emine isminde güzel bir kızla evlenmişti ve onu çok seviyordu. Bir kızları dünyaya geldi ve iki sene, bu zavallı aileyi bahtiyar etti. Emine, hem evine hem çocuğuna bakıyordu.

Bir gün, fena bir gün, Emine küçük çocuğu için çorba hazırlarken evin bahçesine korkunç tavırlı bir adam girdi, orada yalnız başına oynayan çocuğu yakaladı ve kaçtı.

Artık, çocuğun annesiyle babası ne hale geldiler düşününüz! Çocuklarını bulmak için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, her tarafı aradılar, taradılar, ama nafile... Hiçbir yerde bulamıyorlardı. Nihayet boyunlarını büküp oturmaya mecbur oldular.

Her akşam, Ahmet Efendi evine gelince karısı Emine'yi ağlamaktan gözleri kızarmış görüyordu. Kadıncağızın bu hali o kadar acıklıydı ki taşlar bile merhamete gelirdi. Zavallı Emine, her zaman: "Çocuğum, yavrum, neredesin?" diye bağıırıyordu.

Kocası, onu teselli etmeye çalışınca zavallı kadın büyük bir kederle cevap veriyordu:

Bir köylünün bir oğlu, bir de kızı vardı. Köylü, her sabah, çocuklarına, “Gece gördüğünüz rüyaları bana anlatınız!” diyordu.

Ayşe, her gece gördüğü rüyaları babasına seve seve anlatıyordu ama erkek kardeşi Mahmut, rüyalarını gizliyordu. Çünkü Mahmut, her gece rüyalarında, padişahı öldürüyor ve bir paşanın kızını alıyordu. Bu rüya o kadar tuhaftı ki Mahmut babasına anlatmaktan korkuyor, daha doğrusu utanıyordu.

Babası, oğluna gördüğü rüyaları anlattırmak için o kadar ısrar, o kadar inat ettiği halde, Mahmut: “Ben bu gece de hiç rüya görmedim!” cevabını veriyordu.

Babası sordu:

- Canım oğlum insan hiç rüya görmez olur mu?
- Ben görmüyorum.

Bir gün, babası kızarak, öfkelenerek Mahmut’u dövme-ye başladı. O kadar hızlı vuruyordu ki çocuğun çığlıkları gökyüzüne çıkıyordu.

O sırada, kapının önünden de bir paşa geçiyordu. Uşağını içeriye göndererek çocuğun niçin böyle bağırdığını sordu.

Eski zamanda, Bağdat şehrinde bir gün, genç bir adam köprü'nün üstünde durarak nehre bakıyordu. Bu genç adamın gözleri, en ziyade¹ ecnebi² kıyafetindeki insanların üzerinde dolaşıyordu.

O sırada, köprüden iki adam daha geçiyordu. Bu insanların elbiselerine bakılırsa bir tanesi, Musul tüccarlarındandı. Öteki bu tüccarın hizmetkârıydı.

Delikanlı, o iki adama yaklaşarak öndekini selamladı ve dedi ki: “Efendim, zannederim ki siz ecnebisiniz, memleketimize yeni geliyorsunuz, tenezzül buyurursanız³ bizim eve gidelim, misafir olunuz.”

Tüccar, bu sözlere hayret etmiş gibi görünüyordu, genç adam, sözüne devam etti: “Benim ismim Ebu Hasan’dır. Kendi malım olan bir evde otururum. Her akşam evime bir ecnebiyi davet etmek âdetimdir. Eğer bu davetimi kabul ederseniz, pek ziyade memnun ve bahtiyar olurum.”

¹ Çok.

² Yabancı.

³ Kabul ederseniz.

Eski zamanda, Bağdat şehrinde, bir tacir vardı ki son derecede zengindi. Yaşı ilerlediği için artık seyahat etmiyordu. Ama eşlerini, dostlarını, ahbablarını evine davet ederek başından gelip geçenleri onlara anlatmaktan pek zevk alıyordu. Bu tacirin ismi Sindabad'dı. Hakikaten, hayatında pek harikulade vakalar başından geçmişti.

Sindabad, pek cesur olduğu için seyahatlerinde başına ne kadar kaza gelmiş olursa olsun gözü hiç yılmamış, cesaretini daima muhafaza ederek tehlikeden tehlikeye atılmıştı.

İşte bu hikâyemizde, Sindabad'ın başından geçmiş harikulade bir vakayı anlatacağız:

Günün birinde, Sindabad, ticaret eşyasını bir gemiye yükleyerek memleketine götürmek istedi.

Gemi ağzına kadar yüklerle dolarak yola çıktı. Hava güzel olduğu için bu seyahat ilk önceleri pek tatlı geçti. Memleketten memlekete uğruyor, mallarını satıyor, hem para kazanıyor hem de gönül eğlendiriyordu.

Gemi böyle, denizin üstünde, rahat rahat giderken gece oldu. Sindabad, geminin güvertesi üstünde duruyor, etrafı

* *Binbir Gece Masalları*'ndan olan "Sinbad"dan uyarlamadır.

Deniz kızını tanır mısınız? Ama bu sizin ismini işittiğiniz, yarı beline kadar balık vücutlu deniz kızı değil.

Vaktiyle, deniz padişahı, Karadeniz'in dibinde, büyük bir sarayda oturuyordu. On yedi, on sekiz yaşlarında, Mehtap isminde gayet güzel bir kızı vardı.

Deniz padişahı, kızını o kadar çok, o kadar çok seviyordu ki yanından hiç ayrılmak istemiyordu. Mehtap da babasını o derece seviyor ve babasından ayrılacak olursa öleceğini söylüyordu.

Deniz padişahı, kızını evlendirmek istedi ama kızından ayrılmamak için, damadını denizin altındaki sarayda yaşatmak arzusunda idi. Birçok şehzadeler, Mehtap Hanım'la evlenmek için deniz padişahına yalvarıp yakardılar. Padişah, hepsine bir cevap veriyordu: "Sarayımda oturursanız, kızımı size veririm. Başka türlü razı olmam. Çünkü sevgili kızımdan ayrılamam."

Şehzadeler, padişahın bu teklifini uzun uzadıya düşünüyor, taşıyor, deniz altındaki sarayda yaşamayı kabul etmiyorlardı. Gerçi, bu saray çok güzeldi. Pencerelerinin camları elmadan, duvarları yakuttan, taşları zümrüttendi. Fakat şehzadelerin hiçbiri, yeryüzünü, gökyüzünü görme-